ΜΕΛΕΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ: Απρόσωπα ρήματα (Verba impersonalia)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Απρόσωπα ρήματα, που είναι δηλαδή εύχρηστα μόνο στο γ΄ ενικό πρόσωπο, οριστικής και υποτακτικής, και στο απαρέμφατο όλων των χρόνων είναι:

1. **αρκετά ρήματα της β΄ συζυγίας** (κυρίως απρόσωπα, δηλ. παίρνουν υποκείμενο απαρέμφατο), όπως τα:

decet, decuit, - , decēre (46)

libet, libuit/ libitum est, - , libēre

licet, licuit/ licitum est, - , licēre

oportet, oportuit, - , oportēre

pudet (me), puduit/ puditum est, - , pudēre

paenitet (me), paenituit, - , paenitēre (27)

Κοντά στα απρόσωπα ρήματα miseret λυπάμαι, **paenitet** μετανιώνω, pudet ντρέπομαι, piget με ενοχλεί και taedet απεχθάνομαι έχουμε μια *αιτιατική του προσώπου που λυπάται, μετανιώνει κ.τ.λ. και μια γενική του πράγματος για το οποίο αισθάνεται κανείς λύπη, μετάνοια...*

π.χ.

me paenitet verborum meorum = μετανιώνω για τα λόγια μου.

Αντί της γενικής αυτής μπορεί να χρησιμοποιηθεί απαρέμφατο ή ουδέτερο αντωνυμίας ως υποκείμενο (σχολικό εγχειρίδιο, σ. 59):

π.χ.

neque id me sane paenitet = ούτε βέβαια μετανιώνω γι' αυτό (27): id: υποκείμενο (προσωπική σύνταξη), me: αιτιατική του προσώπου που μετανιώνει

2. Ως απρόσωπα, επίσης, μπορούν να λειτουργήσουν:

α. **Ρήματα αμετάβατα παθητικής φωνής**, με ουδέτερη ή ενεργητική διάθεση, σε γ΄ ενικό πρόσωπο όπως:

(vivo = ζω) vivitur = ζει κάποιος

(curro = τρέχω) curritur = γίνεται δρόμος, τρέχουν

(eo = πηγαίνω) itur = γίνεται πορεία

(canto = τραγουδώ) cantatur = τραγουδιέται

β. **Ρήματα προσωπικά μεταβατικά** που, σε ιδιαίτερο γλωσσικό περιβάλλον, χρησιμοποιούνται ως απρόσωπα:

(accido = προσπίπτω) **accidit = συμβαίνει (12)**

(consto = αποτελούμαι) constat = είναι αποδεκτό (ομολογείται)

(expedio = απελευθερώνω) expedit = ωφελεί, συμφέρει

(intersum = βρίσκομαι ανάμεσα) **interest = ενδιαφέρει (29)**. Κοντά στο απρόσωπο interest βρίσκεται *μία γενική που δηλώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο*. Το τι ενδιαφέρει κάποιον εκφράζεται με *απαρέμφατο ή ουσιαστική πρόταση ως υποκείμενο:*

π.χ. Caesaris multum interfuit corvum emere(29) = τον Καίσαρα πολύ τον ενδιέφερε να αγοράσει το κοράκι (interfuit: ρήμα απρόσωπο, emere: υποκείμενο του απροσώπου ρ., τελικό απαρέμφατο, Caesaris: γενική του ενδιαφερομένου προσώπου, από την οποία παίρνουμε σε αιτιατική (λόγω απρόσωπης σύνταξης) το ενν. Caesarem ως υποκείμενο του απαρεμφάτου (ετεροπροσωπία).

(succuro) **succurrit = (μου) έρχεται στο μυαλό (43):** cur tibi non succurrit? Στην κύρια ευθεία ερώτηση μερικής άγνοιας το ρ. non succurrit είναι απρόσωπο, tibi δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρήμα, υποκείμενο δεν υπάρχει γιατί ακολουθεί ευθύς λόγος

(intellego) **intellegitur = γίνεται κατανοητό (44):** tum intellegitur quam fuerint inopes amicorum: intellegitur ρήμα απρόσωπο με υποκείμενο τη δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής άγνοιας (quam fuerint inopes amicorum)

(fio) **fit = συμβαίνει (46):** ex quo fit, ut laudandus is sit: fit ρήμα απρόσωπο με υποκείμενο τη δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση (ut laudandus is sit)

(video) **videtur = (μου) φαίνεται, νομίζω (48):**

i) ... si quid durius ei videbatur (esse): videbatur: απρόσωπο ρήμα της δευτ. υποθετικής πρότασης, ei: δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρήμα, esse: υποκείμενο του απροσώπου ρήματος. (ειδικό απαρ.), quid: υποκείμενο του esse (αναγκαστική ετεροπροσωπία)

ii) dixit eis visum in somno sibi esse cervam ad se reverti: visum esse είναι απρόσωπο απαρέμφατο, ως άμεσο αντικείμενο του ρ.dixit και ειδικό απαρ., sibi δοτική προσωπική στο απρόσωπο. απαρέμφατο. και το reverti ειδικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρόσωπο. visum esse (με υποκείμενό του το cervam, αναγκ. ετεροπροσωπία).

<u>Αξιοπρόσεκτη επισήμανση</u>

Στις χρονικές αντικαταστάσεις των ρημάτων που λειτουργούν ως απρόσωπα, όπου συναντούμε περιφραστικούς τύπους, χρησιμοποιούμε το ουδέτερο γένος της μετοχής σε ενικό αριθμό και τον αντίστοιχο τύπο του sum, σε γ΄ ενικό. Αν ,δηλαδή, μας ζητηθεί χρονική αντικατάσταση στο απρόσωπο intellegitur (44), αυτή πρέπει να γίνει ως εξής: intellegitur, intellegebatur, intellegetur, **intellectum est, intellectum erat, intellectum erit**

Ημερομηνία τροποποίησης: 15/09/2014